

ריבוי שפות וזהויות בקהילה ובמערכת החינוך

מרכז ורדה - המרכז הבינלאומי

לבינוי קהילה

24/1/2023

אתגרי מערכת
החינוך
והקהילה
בתנועה
הקייבוצית

נקודות למחשבה

- האם יש קהילה בלי קהילתיות?
קהילתיות בלי קהילה?
- איך מייצרים זהות קהילתית בקהילה
עם ריבוי שפות וזהויות?
- מה תפקידכם כאנשי חינוך בקהילה
הקיבוצית?

עצמאות

בטחון

Bauman, 2010

קהילה

ציבור המאוגד **במסגרת גיאוגרפית** יישובית [או אזורית] הכוללת מגוון של התארגנויות שלטוניות, ממסדיות והתנדבותיות.

זוהי **מערכת חברתית** המקיימת מערכות יחסי גומלין בתחומי חיים שונים.

הקהילה מהווה מוקד ציבורי **להזדהות ומשמעות** עבור היחיד והקבוצות ביישוב, באמצעות מימוש **הקהילתיות** שבתוכה.

אבחנה בין קהילה וקהילתיות

- קהילה היא הגוף (המסגרת)
- קהילתיות היא התכונה (התוכן)

**יש קהילה בלי קהילתיות
ויש קהילתיות בלי קהילה.**

קהילתיות

קהילה

מחויבות

מידת הנכונות והיכולת של הפרט בקהילה לפעול למען טובת הכלל

אמון והדדיות

הנכונות של יחידים לתמוך ולסייע לאחרים במרחב הקהילתי ללא תלות בהיכרות אישית וללא ציפייה לתמורה מידית, מתוך אמונה בנורמות המשותפות של חברי הקהילה

קהילתיות היא מצב בו אנשים החולקים מרחב גיאוגרפי פועלים יחד זה למען זה ולמען המקום, מכוננים יחסים של אמון וערבות הדדית באופן שגורם להם להרגיש בעלי ערך והשפעה ולחוש גאווה מקומית

שייכות

המידה בה פרטים מרגישים כי הקהילה היא חלק חשוב מזהותם, חשים זיקה וגאווה וחולקים נרטיב משותף

משמעותיות

המידה בה הפרט מרגיש בעל ערך ומשפיע בקהילתו

פעולה קולקטיבית

הנכונות והיכולת לפעול ביחד מתוך הסכמה לקידום מטרות קהילתיות ופתרון בעיות משותפות

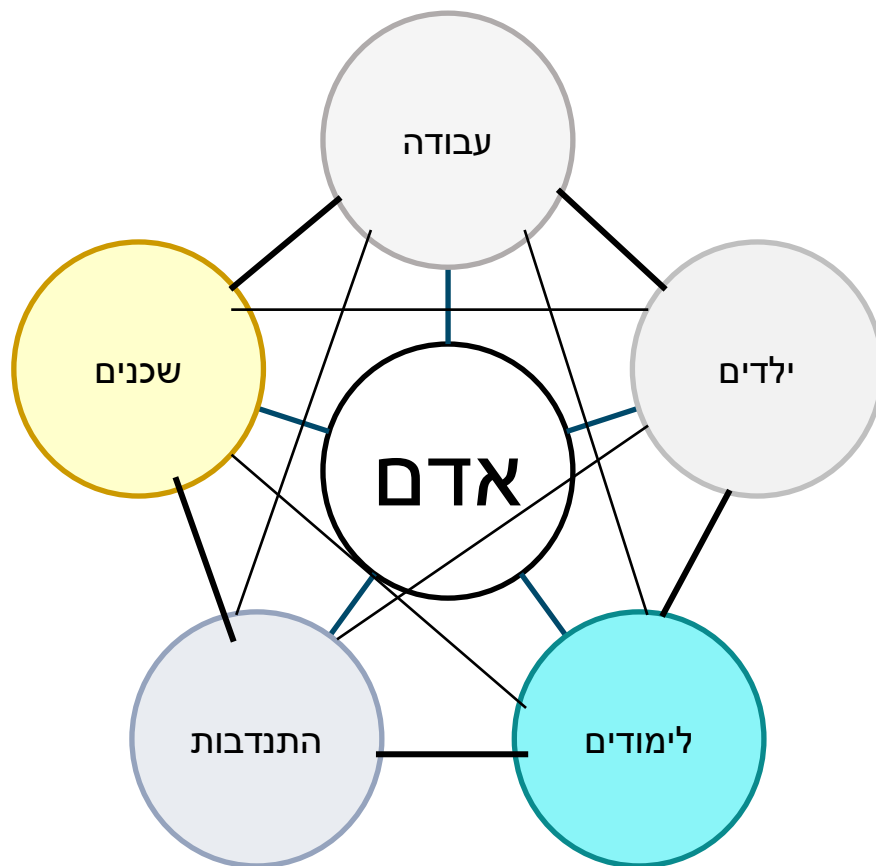
חיבוריות

כמות, איכות וגיוון הקשרים החברתיים בין פרטים בקהילה ומידת השימוש בהם

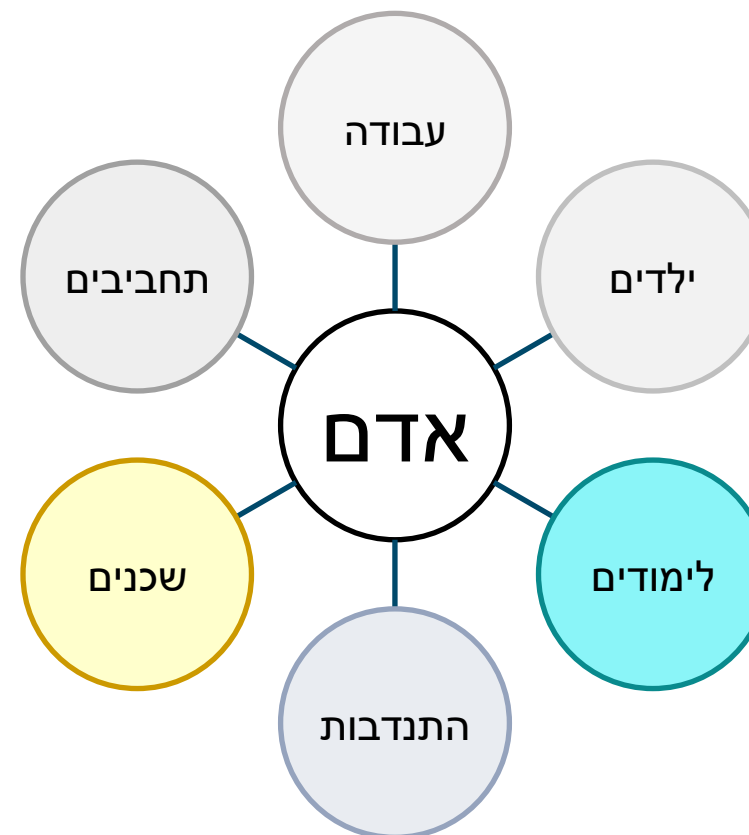

קהילות על הרצף

קהילה קולקטיבית

קהילה אינדיבידואליסטית

התקשרות למקום

Place Attachment

- קשר רגשי שאנשים מפתחים כלפי סביבה פיזית מסוימת, שבה הם נוטים להישאר ובה הם מרגישים בטוחים ושלווים.
- סביבה זו מעניקה להם תחושה של שייכות, שנחוצה לרווחתם הפסיכולוגית ותלויה בקשרים חזקים ומפותחים עם סביבתם, וכן מסייעת להם לממש את המטרות של חיי היום יום.

(Gifford & Scannell, 2010)

שורשיות

Rootedness

חיבור לטבע
ולמרחב
הציבורי

תלות מקומית

זהות מקומית

שייכות

Belongingness

מעורבות,
התנדבות,
השתתפות
בפעילויות

קשרים
חברתיים

זהות קהילתית

מהי זהות?

המאפיינים של זהות
ארגונית/קהילתית

זהות קולקטיבית & זהות
אינדיבידואלית

במה קהילה זו שונה מקהילות אחרות?

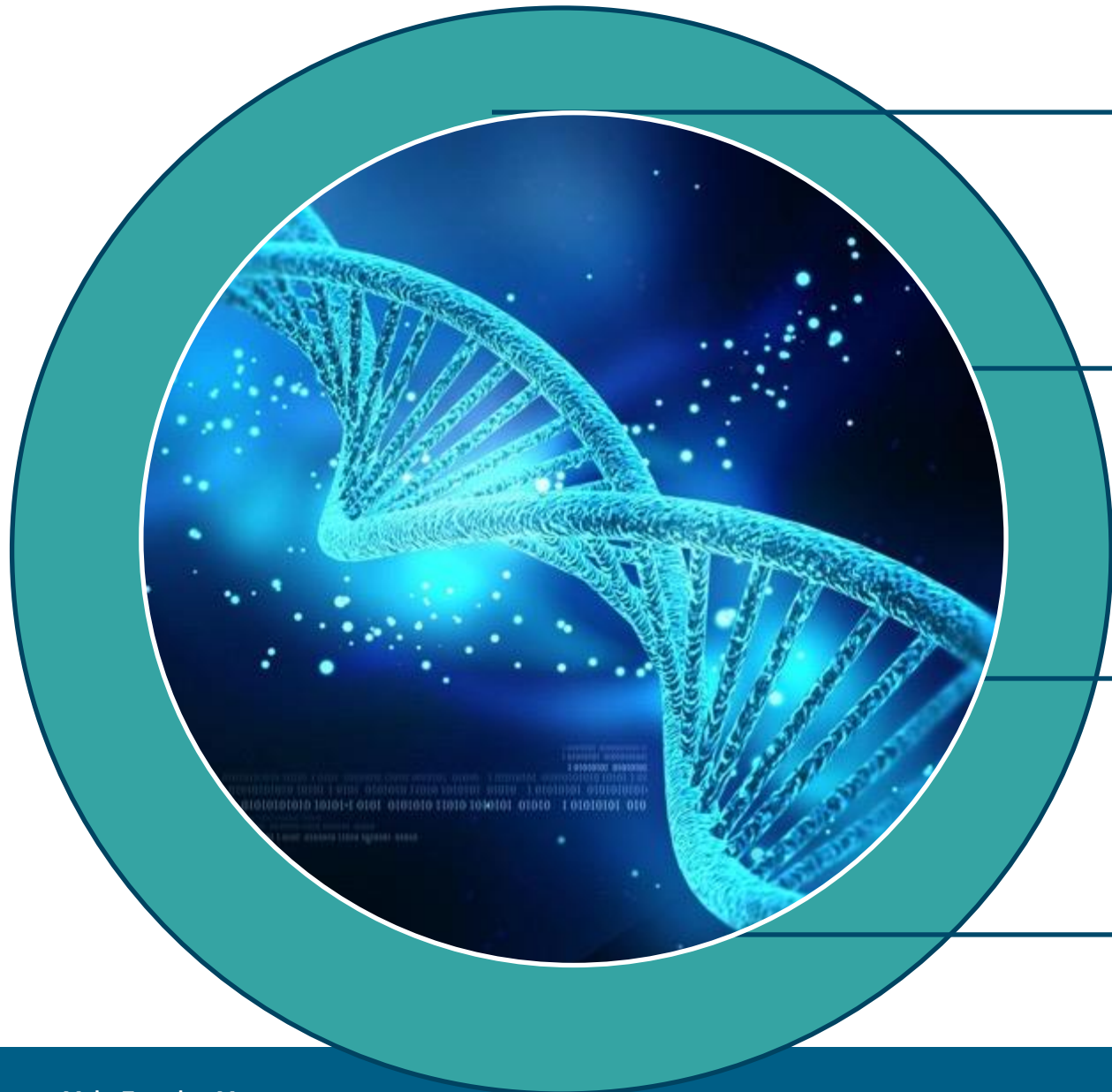
זהות קהילתית משותפת

התפיסה העצמית של הקהילה, המבוססת על ערכים וסמלים משותפים. אלו מקדמים גאווה מקומית ושייכות.

הזהות הקהילתית המשותפת משקפת את ייחודה.
את ה- די.אן.איי שלה

ממה מורכבת הזהות הקהילתית המשותפת?

סיפורים &
נרטיבים

סמלים

נורמות
התנהגותיות

טקסים &
מסורות

"נרטיב מעצב" - הסיפור המכונן

הקהילה מספרת ומנציחה את הקמתה, פחדיה ותקוותיה ומעלה על נס דמויות מפתח, גיבורים וגיבורות מקומיים המממשים בעצם פעולתם את ערכי הקהילה.

הנרטיב המעצב מהווה מנגנון מרכזי להבטחת יציבות הקהילה ובהיותה קימת ובעלת משמעות מעבר למחזורי חיים של החברים בה.

טקסים ומסורות

טכסים המממשים ערכים אסתטיים וערכיים אידיאיים של הקהילה שבאמצעותן מגדירים חברי

הקבוצה את קהילתם ונתמכים על ידה.

מידת היכולת של הקבוצה לנהל פרקטיקות משותפות הינה קריטית לקיומה וליצירת יחודה. בכך

מגדירות את הקהילה כאורח חיים עבור חבריה.

הן מגדירות את הדפוסים של לויאליות ומחויבות שמחזקים את חיותה של הקהילה.

שיחה בזוגות:

1. זיהוי הזהויות השונות בקהילה,
2. כיצד הן באות לידי ביטוי (מבחינת נרטיב ומסורות)
3. רעיון אחד לפעולה במסגרת תפקידכם לגישור או לביטוי של הזהויות בקהילה

ההון החברתי

המדד הבוחן את מערך הקשרים הבין-אישיים בקהילה, וניתן להעריך אותו בעזרת שלושה תת-מדדים:

- **כמות** הקשרים: היקף הקשרים של כל אחד מהמרכיבים;
- **איכות** הקשרים: רמות הקשר;
- **מידת השימוש** בקשרים: הנטייה להשתמש בקשרים בתחומים שונים.

ההון החברתי בא לידי ביטוי בקהילה במערך של הרשתות החברתיות.

✓ קשרים בין אישיים בין שונים
✓ זהויות מגוונות

✓ קשרים בין אישיים בין דומים
✓ זהות משותפת

הון חברתי מגשר
Bridging

הון חברתי מקשר
Bonding

חיבור ואמון בין
קבוצות שונות
בקהילה

חיבור ואמון בין
קבוצות דומות
בקהילה

מערכת החינוך כקהילה - דרכי הפעולה:

הגדרת המטרה - קהילתיות

1

מיפוי קהילתי: זיהוי הנכסים, סוגי ההון,
השחקנים

2

יצירת שותפויות וחיבורים: בתוך מערכת
החינוך ובין מערכת החינוך לקהילה

3

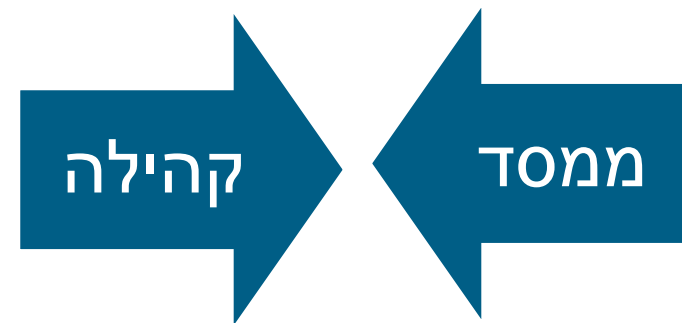

במערכת החינוך נהוג לדבר על שתי מערכות:

שותפויות

השחקנים בקהילה

גישת הנכסים בקהילה: סוגי ההון

הון אנושי

ידע, כישורים ותשוקות של יחידים

הון ארגוני

תרבות ארגונית, מנגנונים שפועלים

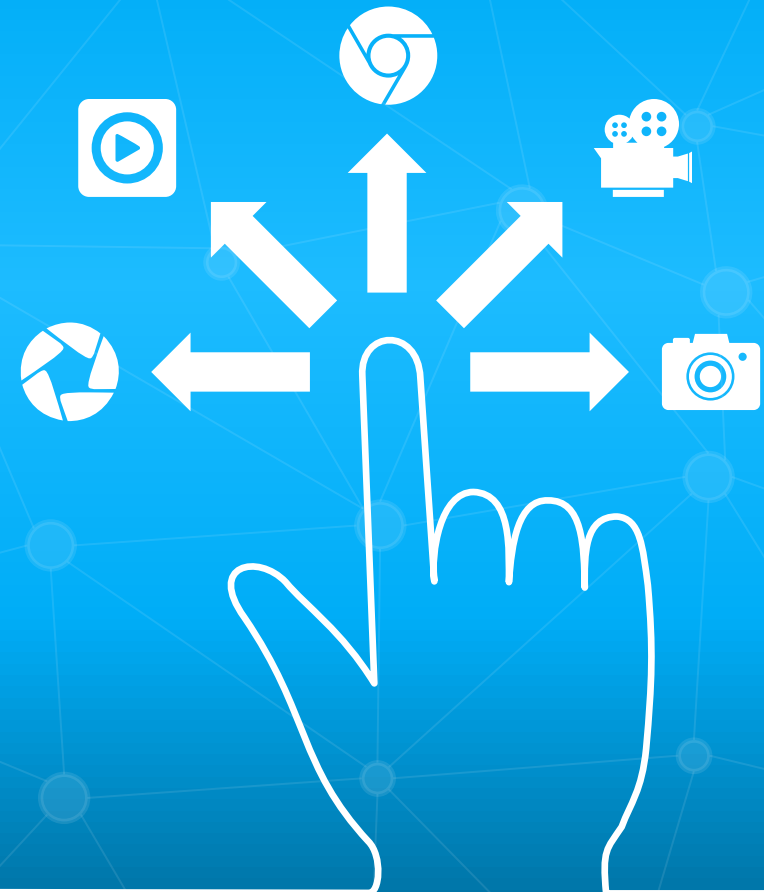
הון פיזי

מבנים, מרחב ציבורי

הון חברתי

הון חברתי : כמות הקשרים, איכות הקשרים, מידת השימוש בקשרים.

מערכת החינוך בקהילה

מערכת החינוך לרשות
הקהילה?

או

קהילה לרשות מערכת
החינוך?

מערכת החינוך בקהילה

הקהילה לשירות מערכת החינוך:

הארגון החינוכי הינו משאב חינוכי מרכזי, לכן על הקהילה להעמיד לרשותה את מרכז הכוחות האנושיים והפיזיים ולסייע בתהליך החינוכי ע"י עבודה משותפת עם אנשי הקהילה.

מערכת החינוך לשירות הקהילה:

הארגון החינוכי הוא סוכן שינוי בקהילה. תפקידו לקדם את המנהיגות הציבורית ולפתח תודעת אזרחות פעילה המקדמת את כלל החיים הקהילתיים.

סוכני החיברות

1

3

2

4

חינוך בונה קהילה - בונה חינוך

מערכות החינוך הינן ארגונים הפועלים בקהילה, הם עומדים לרשותה של הקהילה לממש את מטרותיה, להוות קהילה חסונה בריאה ברת קיימא עבור חברה. זאת באמצעות היכולות והנכסים הבלעדיים והייחודיים העומדים בידי מערכות החינוך.

הקהילה תראה במערכות החינוך המקומיות סוכני חיברות מרכזיים להבטחת עתידה באמצעות העמדת הדור הבא, גאה להמשיך את ערכיה וזהותה.

ממשקים בין מערכת החינוך והקהילה

התאמה בין:

המטרה: העלאת רמת הקהילתיות בקיבוץ של כלל השחקנים.

דרכי הפעולה: יצירת רשתות חברתיות בין השחקנים בקיבוץ המבוססים על מערך מאפיינים קהילתיים.

המדדים להצלחה: הון חברתי גבוה מתבטא ב: משמעותיות, שייכות, מחויבות של כלל השחקנים.

עשרת העקרונות לביסוס ההדדיות בין הקהילה למערכת החינוך

1 לבנות קבוצה – לכל אחד ואחת יש קבוצה של השתייכות ושייכות.

2 להניע מוטיבציה מפעולה עבור משהו לפעולה עם מישהו .

3 להפגיש פנים אל פנים -ליצור קשרים המעודדים מפגשים פיזיים .

4 לחבר את כלל הקבוצות והיחידים לפעולה משותפת לקדום המטרה.

5 לחלק תפקידים ותחומי אחריות מבוססי יכולות ונכסים של החברים.

6 לייחד לכל קבוצה תרומה מיוחדת לכלל .

7 למסד מסורות -פעולות, אירועים שחוזרים על עצמם ונותנים תחושה של גאווה קבוצתית.

8 לעודד פעולות משותפות במרחבי חיים שונים

9 לשלב יחסים ומשימה –הקבוצה תעסוק בביסוס יחסים של אימון והדדיות ובמימוש משימה משותפת

10 לשתף חברי קהילה -מלקוח לשותף -חברי הקהילה שותפים לפעולות וליוזמות ולא רק לקוחות לפעילות

איך אני לקראת סוף המפגש ולקראת פעולה?

3

2

1

ולסיום...

אני רוצה לשיר שיר הלל לכל מה שנשאר פה
אתנו ולא עוזב ולא נודד כצפורי הנדוד ולא בורח
צפונה ולא דרומה ולא שר "לבי במזרח ואנכי
בקצה מערב".

אני רוצה לשיר לעצים שאינם משליכים את
עליהם וסובלים להט קיץ וקר חרף ולבני אדם
שאינם משליכים את זכרונותיהם וסובלים יותר
מבני אדם שמשליכים הכל.

אבל מעל לכל אני רוצה לשיר שיר הלל לאוהבים
שנשארים יחדו לשמחה ולצער ולשמחה. לעשות
בית, לעשות ילדים, עכשו ובעונות האחרות.

יהודה עמיחי

תודה!

Varda Institute
Making Together Matter
www.vardacb.org

